

บทที่ 1

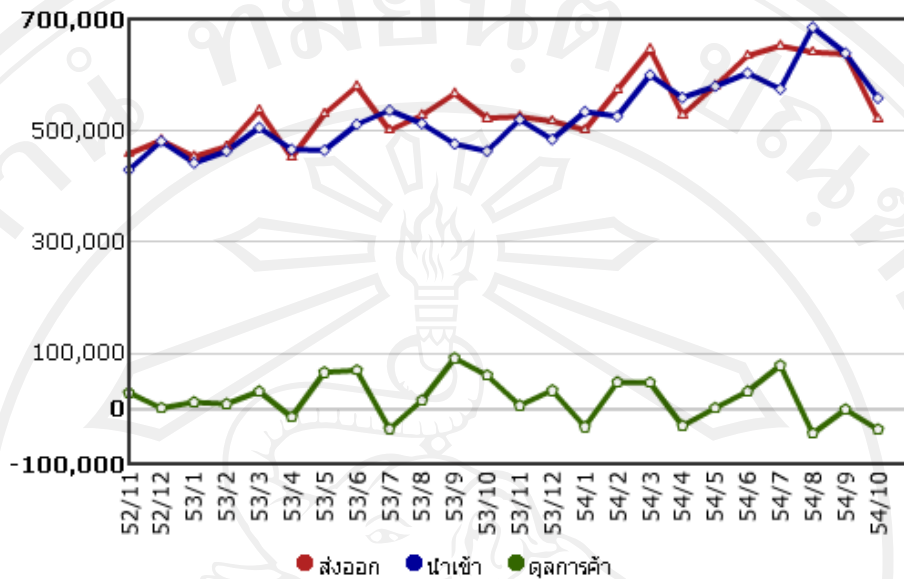
บทนำ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทยโดยวิธีแพนดโคอินทิเกรชัน ซึ่งการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทยเข้ามามีบทบาทในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ตั้งแต่เริ่มมีการปฏิวัติเกษตรกรรม ซึ่งทำให้รูปแบบการผลิตสินค้าเกษตรเปลี่ยนแปลงไปโดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในกระบวนการผลิต ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตการเกษตรภายในประเทศเพิ่มขึ้น จนเป็นอุปทานส่วนเกิน ดังนั้น จึงเริ่มมีการส่งออกผลผลิตทางการเกษตรไปยังประเทศคู่ค้าต่าง ๆ ซึ่งในบทแรกได้รวบรวมประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) ที่มาและความสำคัญของปัญหา 2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย 4) ขอบเขตของการวิจัย 5) นิยามศัพท์ และ 6) โครงสร้างของเอกสารงานวิจัย

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีมูลค่าการค้าระหว่างประเทศในช่วงเดือนมกราคม ถึงตุลาคม พ.ศ.2554 เกินดุลถึง 57,235.3 ล้านบาท โดยสามารถแยกการพิจารณาถึงมูลค่าการนำเข้าของประเทศไทย มีมูลค่าการนำเข้ารวมเท่ากับ 5,854,538.4 ล้านบาท และในส่วนของ การส่งออกประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกรวมทั้งสิ้น 5,911,773.7 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้น 15.1 เปอร์เซ็นต์ จากช่วงเดียวกันของปี 2553 พิจารณาได้จากรูปที่ 1.1

มูลค่าสินค้าออก สินค้าเข้า และดุลการค้าของไทย (มูลค่า : ล้านบาท)

รูปที่ 1.1 ดุลการค้าของประเทศไทย

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ (2554)

นอกจากนี้ มูลค่าการส่งออกของประเทศไทยแบ่งเป็นรายประเภท จากตารางที่ 1.1 พบว่า ประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมากเป็นอันดับ 1 มีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 3,980,890.3 ล้านบาท คิดเป็น 72.7 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรเป็นอันดับ 2 ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 692,378.6 ล้านบาท คิดเป็น 12.6 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด อันดับ 3 ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร มีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 403,476.8 ล้านบาท คิดเป็น 8.1 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด และอันดับ 4 ได้แก่ สินค้าแร่และเชื้อเพลิง มีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 314,798.9 ล้านบาท คิดเป็น 5.5 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด

เมื่อพิจารณาจากการจ้างงานในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี พ.ศ.2553 พบว่า ภาคการเกษตรยังเป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญของประเทศไทยคิดเป็น 43.3 เปอร์เซ็นต์ของกำลังแรงงานทั้งหมด ซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของแรงงานภายในประเทศ ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.1 มูลค่าการส่งออกสินค้าของประเทศไทยรายประเภทช่วงเดือนมกราคม – กันยายน พ.ศ.2554

รายการ	มูลค่า: ล้านบาท	เปอร์เซ็นต์
สินค้าอุตสาหกรรม	3,980,890.3	72.7
สินค้าเกษตรกรรม	692,378.6	12.6
สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร	403,476.8	8.1
สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	314,798.9	5.5
สินค้าอื่น ๆ	8.3	1.1
รวม	5,391,552.8	100

ที่มา: กรมส่งเสริมการค้าส่งออก กระทรวงพาณิชย์ (2554)¹

ตารางที่ 1.2 โครงสร้างระบบเศรษฐกิจไทยปี 2553

โครงสร้างระบบเศรษฐกิจไทยปี 2553		
ภาคเศรษฐกิจ	สัดส่วนต่อ GDP (เปอร์เซ็นต์)	สัดส่วนต่อกำลังแรงงาน (เปอร์เซ็นต์)
เกษตร	8.3	43.3
อุตสาหกรรม	40.0	13.0
การค้าส่ง ค้าปลีก	13.3	15.1
ก่อสร้างและเหมืองแร่	4.4	4.8
บริการอื่น ๆ	33.2	23.9

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2553)²

นอกจากนั้นการเกษตรยังเป็นแหล่งปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในภาคเกษตรของประเทศไทยสามารถผลิตอาหารได้เกินความต้องการบริโภคภายในประเทศ ส่วนที่เหลือจึงต้องส่งออกไปขายต่างประเทศ โดยการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทยไปยังประเทศคู่ค้าที่มีความสำคัญในการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทยมากที่สุด 5 อันดับแรก พบว่าประเทศที่มีการนำเข้าสินค้าเกษตรจากประเทศไทยมากที่สุดได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีมูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยเท่ากับ 77,573.71 ล้านบาท รองลงมาคือประเทศญี่ปุ่น มีมูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยเท่ากับ 54,192.36 ล้านบาท ประเทศสหรัฐอเมริกา มีมูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยเท่ากับ 30,799.76 ล้านบาท ประเทศมาเลเซีย มีมูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยเท่ากับ

¹ ข้อมูลที่มีล่าสุดในปัจจุบัน

² ข้อมูลที่มีล่าสุดในปัจจุบัน

26,131.93 ล้านบาท และประเทศสาธารณเกาหลีมีมูลค่าการส่งออกสินค้าจากไทยเท่ากับ 15,265.48 ล้านบาท โดยภาคการเกษตรสามารถผลิตอาหารได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการสร้าง “ความมั่นคงทางอาหาร” หรือเรียกว่า “Food Security” นอกจากนี้ความมั่นคงทางอาหารยังเปรียบเสมือน ความมั่นคงทางสังคม และความมั่นคงทางการเมืองอีกด้วย (วีรพงษ์ รามางกูร, 2551)

จากสถานการณ์การส่งออกสินค้าเกษตรในข้างต้น จึงนำมาสู่การศึกษาในหัวข้อเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย โดยวิธีแพนเนลโคอินทิเกรชัน เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย และเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย กับปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าเกษตร โดยในการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาในส่วนของประเทศคู่ค้าที่ประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าการส่งออกสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศมาเลเซีย และประเทศสาธารณเกาหลี โดยสินค้าส่งออกที่สนใจทำการศึกษาประกอบด้วย ยางพารา ข้าว ผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง และกุ้งแช่แข็ง ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเป็น 4 อันดับแรกของการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย (ทั้งนี้ไม่ได้ทำการศึกษาสินค้าส่งออกประเภท ไก่แปรรูป เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้ทำการส่งออกสินค้าประเภทไก่แปรรูปไปยังประเทศสาธารณเกาหลี ในช่วงปีที่ทำการศึกษา) โดยการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย และปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าเกษตร อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนของภาครัฐ และเอกชนในการวางแผนนโยบาย และพัฒนาศักยภาพการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย
- 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย กับปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าเกษตร

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ใช้เป็นแหล่งความรู้เพื่อการศึกษาแนวทางการวางแผนธุรกิจ สำหรับผู้ส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย อีกทั้งยังช่วยในการวางแผนการผลิตให้แก่เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย

- 2) ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย กับปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าเกษตร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนนโยบาย และพัฒนาศักยภาพการส่งออกสินค้าเกษตรของประเทศไทย

1.4 ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวของปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย ไปยังประเทศคู่ค้าหลัก 5 ประเทศ ซึ่งประเทศที่เลือกใช้ในการศึกษาคือ ประเทศไทยมีการส่งออกสินค้าเกษตรมากที่สุด 5 อันดับแรกได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศมาเลเซีย และประเทศสาธารณรัฐเกาหลี โดยชนิดของสินค้าเกษตรที่เลือกทำการศึกษา 4 อันดับสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยได้ทำการส่งออกไปยังทุกประเทศที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งได้แก่ ยางพารา ข้าว ผลิตภัณฑ์จากมันสำปะหลัง และกุ้งแช่แข็ง

โดยในการศึกษานี้จะใช้ข้อมูลทศวรรษรายปีตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 ถึง พ.ศ.2553 ประกอบด้วย

- 1) มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย
- 2) ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศของประเทศคู่ค้า
- 3) อัตราแลกเปลี่ยน
- 4) ราคาสินค้าส่งออก
- 5) ราคาสินค้าภายในประเทศ และ
- 6) ปริมาณผลผลิตภายในประเทศ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรมส่งเสริมการส่งออก กระทรวงพาณิชย์ สำนักเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ และกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

1.5 นิยามคำศัพท์

สินค้าเกษตร หมายถึง ผลผลิตที่ได้จากการทำการเกษตรกรรม โดยแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ 1) สินค้ากสิกรรม ได้แก่ ผลผลิตประเภทพืชทั้งพืชสวนและพืชไร่ 2) สินค้าปศุสัตว์ ได้แก่ ผลผลิตประเภทเนื้อสัตว์ และ 3) สินค้าประมง ได้แก่ ผลผลิตในประเภทสัตว์น้ำ (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2553; สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร)

ราคาส่งมอบสินค้า ณ ท่าเรือ (Free On Board: F.O.B) หมายถึง ราคาสินค้าที่รวมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการขนส่งและดำเนินการในการส่งสินค้าจากแหล่งผลิตสู่ท่าเรือที่ใช้นขนส่งสินค้า มีวิธีคิดอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1) ราคาส่งมอบสินค้า ณ ท่าเรือ (Free On Board: F.O.B) ณ จุดผลิต เป็นราคาขายที่จะขายกัน ณ จุดผลิต โดยค่าขนส่งจากจุดผลิตไปยังจุดหมายปลายทางที่กำหนดคนนั้นผู้ซื้อต้องออกค่าใช้จ่ายในการดำเนินการรวมทั้งค่าขนส่งเองทั้งหมด 2) ราคาส่งมอบสินค้า ณ ท่าเรือ (Free On Board: F.O.B) ณ ที่ตั้งผู้ซื้อ เป็นราคาขายที่ขาย ณ ที่ตั้งผู้ซื้อ โดยที่ผู้ขายเป็นผู้รับภาระในการจ่ายค่า

ขนส่งและค่าดำเนินการทั้งหมดจากแหล่งผลิต จนถึงแหล่งที่กำหนดไว้โดยผู้ซื้อ (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2553; สกล หาญสุทธิวารินทร์, 2548)

1.6 สรุป

ในบทแรกนี้ได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน และประเด็นสำคัญที่เป็นแนวทางนำมาสู่งานวิจัย ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลที่ทำให้ผู้สนใจได้ทราบ และเข้าใจเรื่องราวในงานวิจัยชิ้นนี้ โดยเริ่มจากที่มา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย และนิยามศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย นอกจากนี้ยังได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา และโครงสร้างของเอกสารงานวิจัยเพื่อให้ง่ายต่อการจัดทำอีกด้วย สำหรับแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมกว้างขวาง และเจาะลึกในเรื่องที่จะทำการศึกษาค้นคว้า จะกล่าวถึงอย่างละเอียดในบทต่อไป